

som hos mig maatte fremkalde Formodning om, at ogsaa dygtige Skolemænd kunne tro paa Muligheden af denne Tanke, har jeg uddelt mig Udtalelser fra to Sider. Den ene af disse er fra Inspektionen ved de lærde Skoler, og jeg har, da fra den modtaget en Betænkning, som findes trykt i den omdelte lille Bog. Den gaar i Hovedsagen ud paa, at, hvis Tanken kan gennemføres, var det i høi Grad ønskeligt, at den blev det, og Inspektionen har derfor henstillet den til nærmere Overveielse og Prøvelse. Paa den anden Side har jeg uddelt mig Betænkning fra Skoleinspektøren for Kjøbenhavn. Han er en praktisk Mand, som har et skarpt Blik for alle de Banfeligheder, der ville være forbundne med Sagen, og han har udtalt dem paa en saadan Maade, at jeg tror, Enhver, der interesserer sig for Sagen, vil føle sig belært derved. Hvad har nu imidlertid det ærede Medlem faaet ud af denne Bog: et Middel til at klare et vigtigt Spørgsmaal for vort Skolevæsen? Nei, paa ingen Maade, men et Fingereg hen paa, at jeg skulde nære høist mistænkelige Anskuelser, som ere komne til Orde dels ved Rectoren i Frederiksborg, og dels ved en ganske enkelt Udtalelse af den omtalte Skoleinspektør. Jeg tror ikke, det er en ganske retfærdig Maade at bedømme Bogen paa, og jeg haaber, at andre ærede Medlemmer ville give den i sig smukke og, hvis den lader sig gennemføre praktisk, overordentlig nyttige Tanke en nærmere Overveielse, end det ærede Medlem har ladet den blive til Del. Naar altsaa det ærede Medlem har sagt, at mit Maal er en Forbindelse mellem det høie og det lavere Skolevæsen, og dernæst mente, at dette Lovforslag er en Begyndelse, en Indledning til dette høist mistænkelige Maal, vil jeg sige, at der slet ingen Forbindelse er mellem disse to Ting. Mit Maal vil være at gennemføre en saadan Forbindelse, naar det, efter at Sagen er nogle og altsidig drøftet, viser sig, at den lader sig gennemføre, hvad endnu staar tvivlsomt for mig, men det Forslag, jeg her har forelagt, staar heller ikke i Forbindelse dermed. Dette Lovforslag hviler, som det ærede Medlem ogsaa ganske rigtig udtalte, paa det Grundlag, som er givet i Forordningen af 1814 og fører det et Skridt videre frem. Det, jeg har sagt i Motiverne og i mit første Foredrag i Dag, er, at jeg ønsker at forfølge, hvilken Interesse, hvilken Beredvillighed der er for at bringe Skolevæsenet videre fremad. Det er min Tanke, men store, hemmelige Planer, saaledes som det ærede Medlem anede, har jeg slet ikke ved Lovforslaget. At det ærede Medlem betragtede Forordningen af 1814 paa den Maade, vi nylig have hørt, maa jeg dog tilstaa overraster mig. Denne Forordning har sine Mangler, — det har jo Alt i Verden — men at den har været et Middel til at føre vort Almueskolevæsen fremad, er dog sikkert. Det ærede Medlem havde imidlertid ikke Die derfor, i

det Mindste ikke i det Dieblit; i ethvert Tilfælde sandt en saadan Tanke hos ham ikke Ord, men derimod hastede han alene Opmærksomheden paa, hvad der var tabt derved, nemlig Tventyret og Kjøpenveiserne. Vi have nu imidlertid faaet dem optegnede saa fuldstændigt som muligt, og i den Henseende vil derfor Tabet vist ikke blive stort. Ved at have et offentligt Skolevæsen og i det Hele taget ved at have et Skolevæsen lides intet Tab. Det er ganske vist, at der er et Tab af den Forbindelse, den Tilknætning mellem Forældre og Børn, som Forældrenes Selvundervisning af Børnene fører med sig; det erkjender jeg, men det er et Tab, som man maa være forberedt paa og forsones sig med, hvis man ikke, fordi Forældrene af en eller anden Grund ikke selv kunne undervise dem, vil se en stor Mængde Børn, som slet ikke faae nogen Undervisning. At man maaste i 1814 er gaaet noget vel vidt med Hensyn til at bringe Ensformighed i Undervisningen tilstede, og at denne Ensformighed noget har staadet Undervisningen i Hjemmet, kan gjerne være. Jeg tør ikke bestemt modsig det, men det maa man ikke fremhæve alene som det, der er at sige, naar man taler om Forordningen af 1814. Endnu have vi denne Forordning, saaledes som den er modificeret ved Loven af 1856 paa det Grundlag staa vi, og paa det maa vi i Dieblisset søge at bygge videre, indtil vi faae en hel anden Grund at bygge paa. — Endelig nævnte det ærede Medlem Forhøielser af Skolepengene, og jeg tror, det var en rigtig Tanke, han der udtalte. Naar man saa ofte klager paa Skolelærernes Begne, og naar man, som et æret Medlem har gjort under Finantslovens 1ste Behandling, henviser til, at de have et billigt Krav paa et Dyrtidstillæg lige saa vel som alle andre Embedsmænd, vil jeg dog tillade mig at minde om, at Skolelærerne væsentlig ere lønede ved Naturalydelser, og at de, hvis man vilde gjøre de Regler gjældende paa dem, som staa i Finantsloven for det løbende Aar i Henseende til Dyrtidstillæg, ikke vilde faae noget Saadant, eller dog kun noget høist Ubetrydeligt. (Berg: De lavest lønede Lærere faae ikke Naturalydelser!) Ja, det er en ganske anden Sag. Det er Andenlærerne, som ikke have Naturalydelser, men dette hænger sammen med Spørgsmaalet om Avancementet mellem Skolelærerne. Fuldstændig meningsløst vilde det jo nemlig være at lønne en Skolelærer med et Par Hundrede Kroner og maaste Fribolig ved Siden af, — i det Mindste et Bærelse; mere have de fleste af dem dog ikke — og lade det blive derved. Dette vilde være meningsløst, hvis man ikke havde tænkt sig, at den, der som Andenlærer viste Dygtighed og viste, at han var i Stand til selvstændigt at bestyre en Skole til Forældrenes Tilfredshed, skulde have Haab om at rykke op til de bedre Embeder. Hvorvidt det